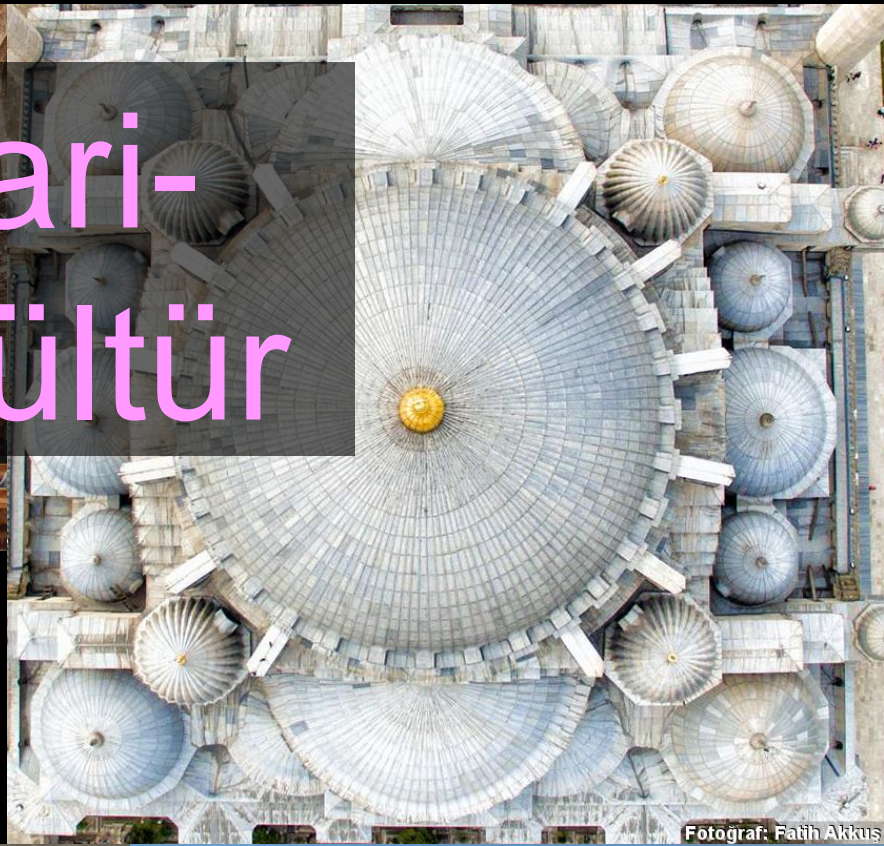

Mimari- Din-Kültür

Fotoğraf: Fatih Akkus

Zigurat

Mezopotamya'da tapınaklar, insanların (*yer*) ve tanrıların (*gök*) birbirleriyle karşılaştıkları yerd. Ziguratlarda (*ve maya tapınaklarında*) gökyüzüne yükselen merdiven yaparak tanrıların yeryüzüne inmeleri, insanların da cennete yaklaştırma ideali gözetilmiştir (*Birgül Çakıroğlu, Nihan Engin, "Dini İnanışların Mimariye Etkisi," 72, 88*).

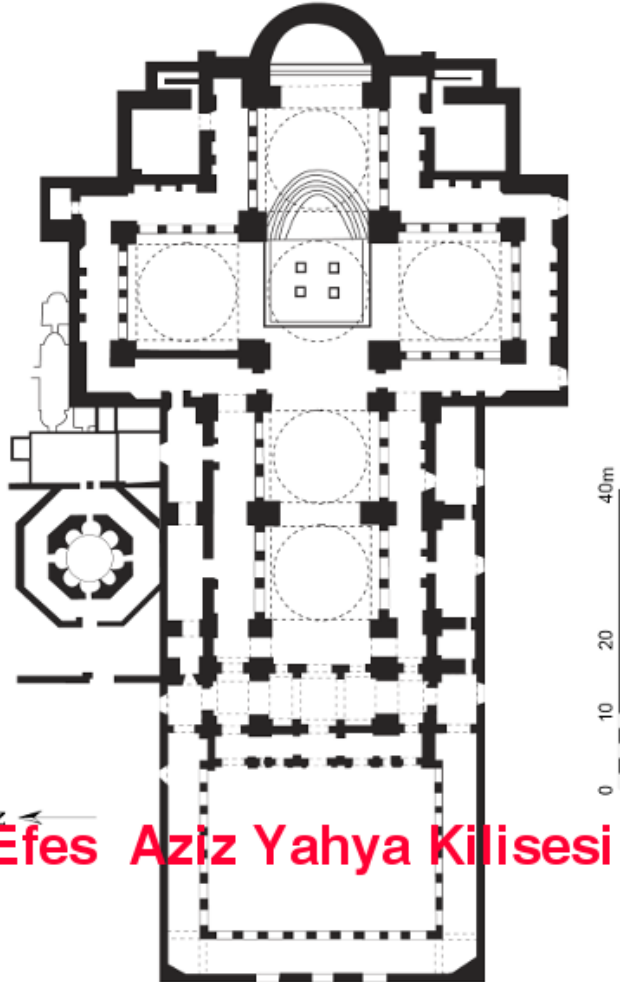
Taoizm'de Tapınaklar

Taoizm'deki tapınak mimarisinde daire ve kareler hâkimdir. Kare dünyayı, daire ise cenneti temsil etmektedir. Tapınak dünya ile cennetin birleştiği noktadır. Bu sebeple karelerle daireler karşılaştırılmıştır *(Birgöl Çakıroğlu, Nihan Engin, "Dini İnanışların Mimariye Etkisi," 82).*

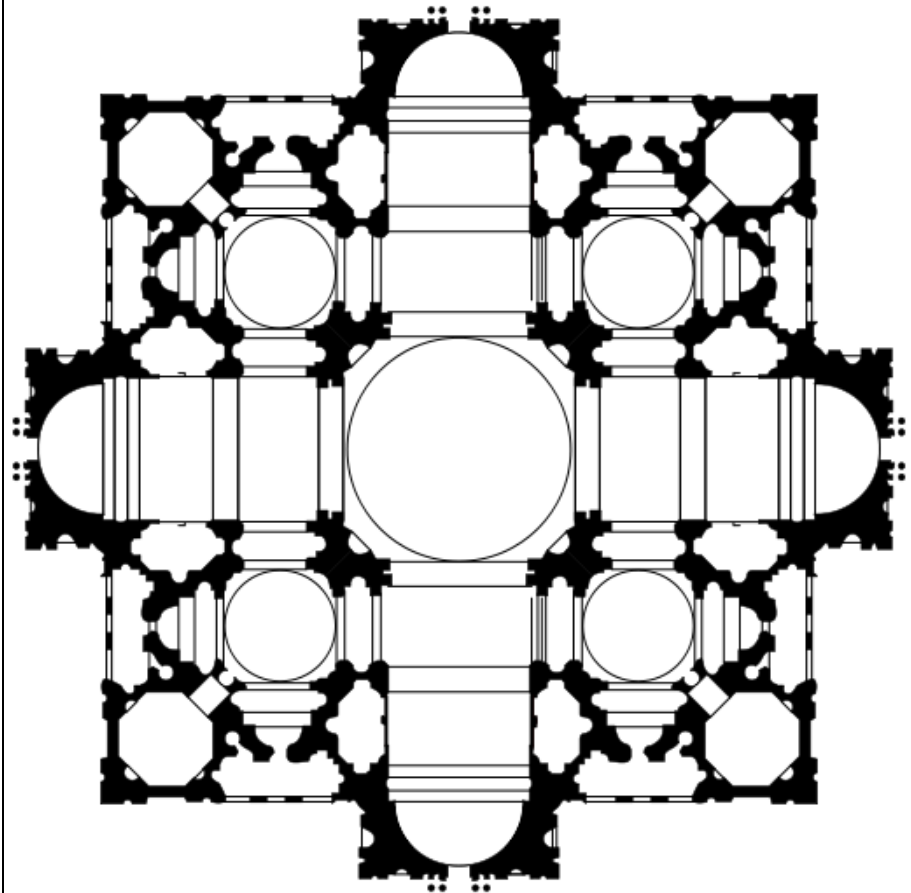

Haç Şeklindeki Kiliseler

Hristiyan dünyasında birçok kilise, haç şeklinde inşa edilmiştir.

Efes Aziz Yahya Kilisesi

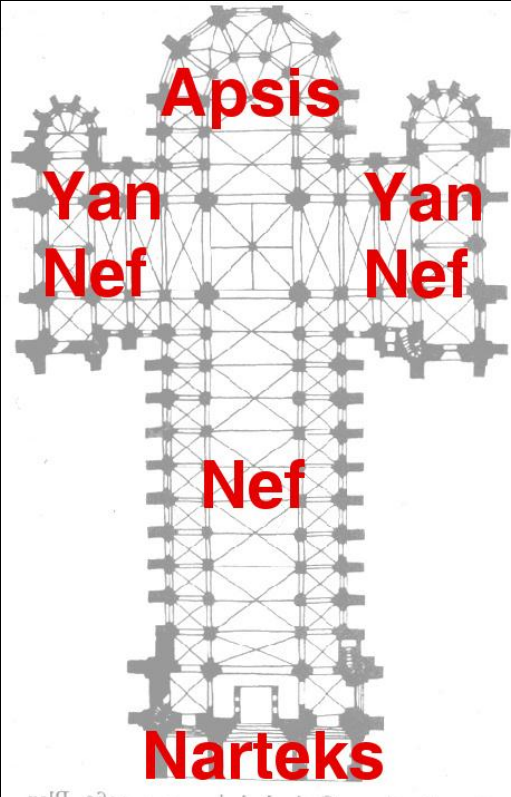

Aziz Petrus Bazilikası-Vatikan

Kiliseler

Kiliseye girince, apsise doğru yürünür. Bu yol, dünyadan İsa'ya giden yol anlamına gelir. Daima üç nefli olarak yapılması teslis (üçleme) inancından ileri gelmektedir *(Birgül Çakıroğlu, Nihan Engin, "Dini İnanışların Mimariye Etkisi," 85).*

Camilerin Önemi

Camiler, mimari olarak şehre İslami görünüm kazandıran, şehrin kimliğini belirleyen, şehre İslam'ın mührünü vuran eserlerdir. İstanbul'da Süleymaniye, Edirne'de Selimiye ve Bursa'da Ulu Cami bu şehirlerin kimliğiyle bütünleşmiştir.

Camilerin İhtişamı

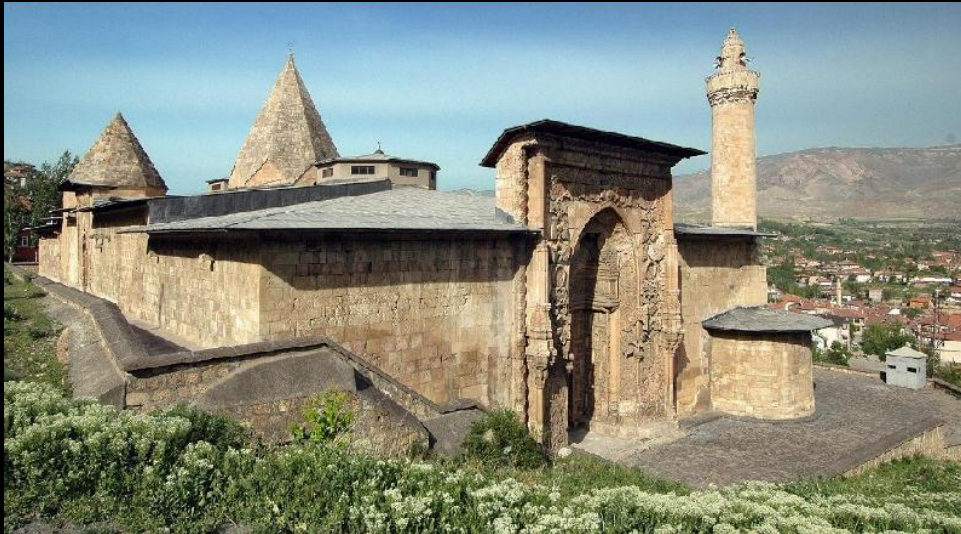
İslam şehrinin mimari yapılanmasında mütevazılık esastır. Tüm yapılar Allah'ın kudretini ve tekliğini hatırlatacak bir bilinçle inşa edilmiştir. En ihtişamlı yapılar Allah'ın evi, Müslümanların mabedi ve şehrin merkezi olan camilerdir.

Süleymaniye Cami

Anadolu Selçuklu sultanları Allah'ın evini tepenin en üstüne dayanıklı taş malzemeyle yaparken kendi evlerini zemine ve toprak malzemedен yapmışlardır. Bu durum, “Allah ebedidir, O'nun anıldığı yer de ebedi olmalıdır; biz ise fani varlıklarız, topraktan geldik, toprakla beraber olmalıyız ve toprağa gideceğiz.”

anlayışının yansımasıdır (Mustafa Yıldırım, *İslam Sanatı ve Estetiğinin Temelleri*, s. 28).

Minare

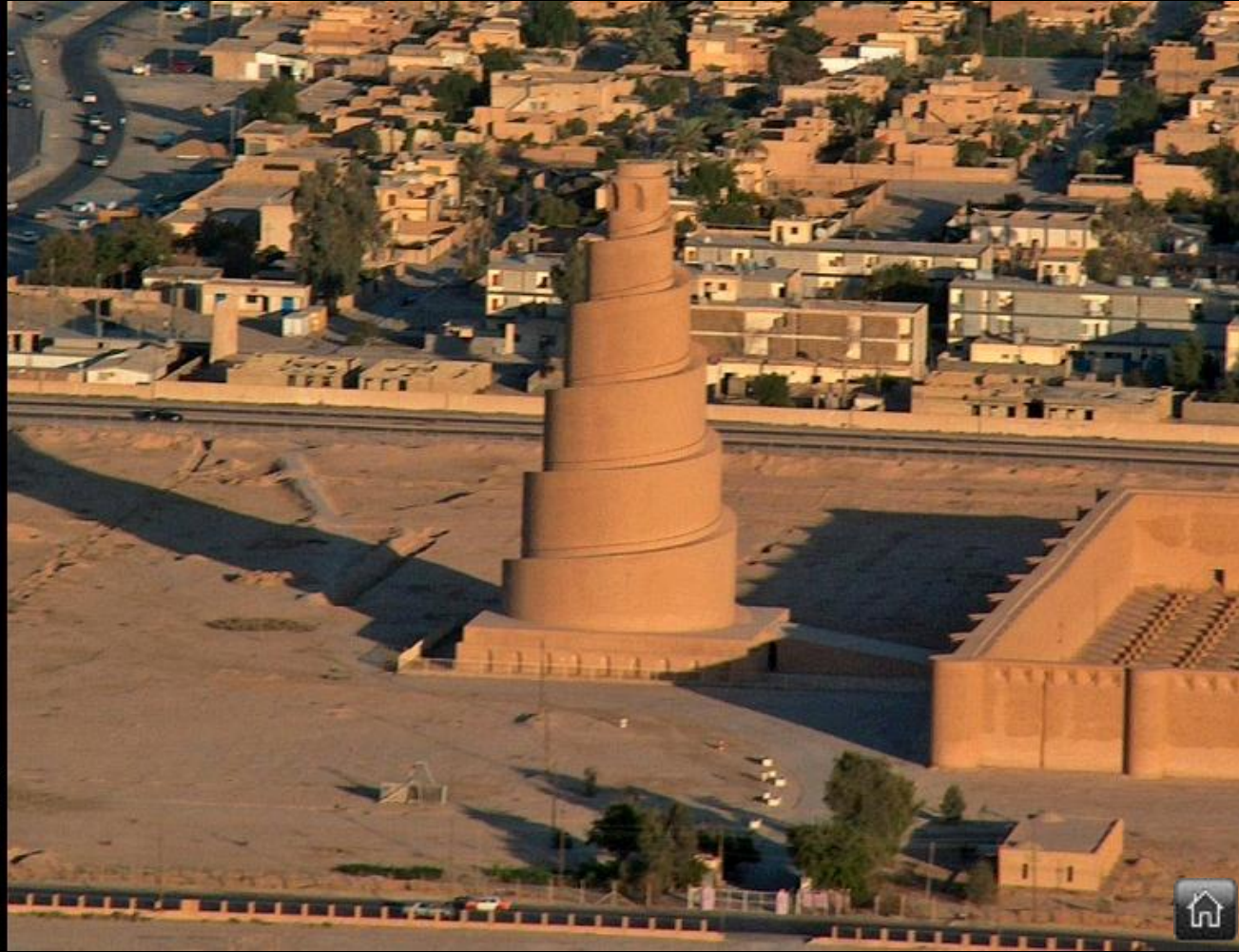
Minare, Müslümanlara ibadet vakitlerini hatırlatmak amacıyla inşa edilmiştir. İlk yıllarda Mescidü'n-Nebi'nin minaresi yoktu. Bilâl-i Habeşî ile tırmanarak çıktığı üstüvâne (*silindir*) denilen özel bir yerden ezanı okumaktaydı.

Minare, ilk olarak Fustat'taki (*Kahire*) Amr ibn Âs Camisi'nde uygulanmıştır.

En ilginç minare örneklerinden birisi olan Irak'taki Samerra Camiinin Malviye denilen ve 53 metre yüksekliğinde olan minaresi, spiral şekli ile Babil Ziguratlarını anımsatmaktadır.

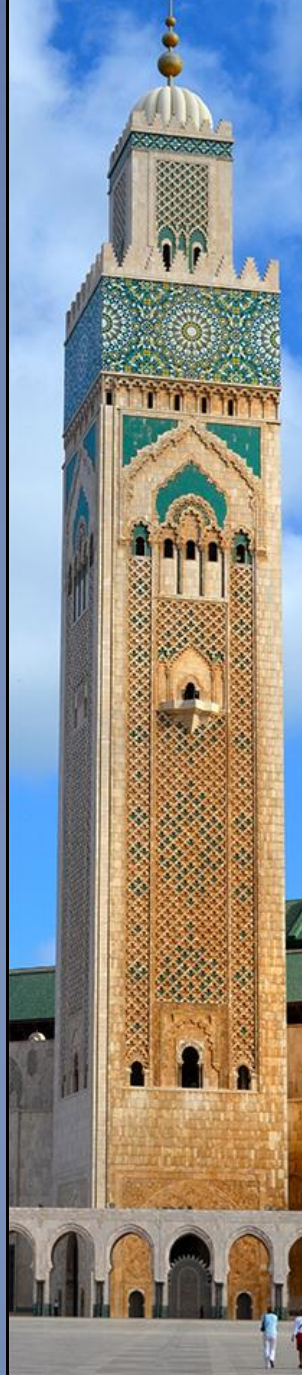
Buhara

Isfahan (İran)

K. Afrika

Yeni Delhi

**Klasik
Osmanlı**

Barok

Yazılı olmayan Osmanlı geleneğinde birden fazla minare ve şerefe sadece hanedan mensupları tarafından yaptırılan selâtin camilerine mahsustu
(*İstanbul Beylerbeyi Hamid-i Evvel Camisi*).

Eski devirlerde
hoparlör yokken
müezzinler
imamın sesini
dışarıdaki
cemaate böyle
balkonlardan
duyururlardı
(Süleymaniye Cami).

Hz. Muhammed'in
mezarının bulunduğu
Kubbetu'l-Hadra'nın
(*yeřil kubbe*) hemen
yanı başında bulunan
minarenin eğik
yapılmasının nedeni,
herhangi bir dođal
afet ânında
minarenin mezarın
üzerine devrilmesine
engel olmaktadır.

**Medine'deki Eğik
Minarenin Sırır**

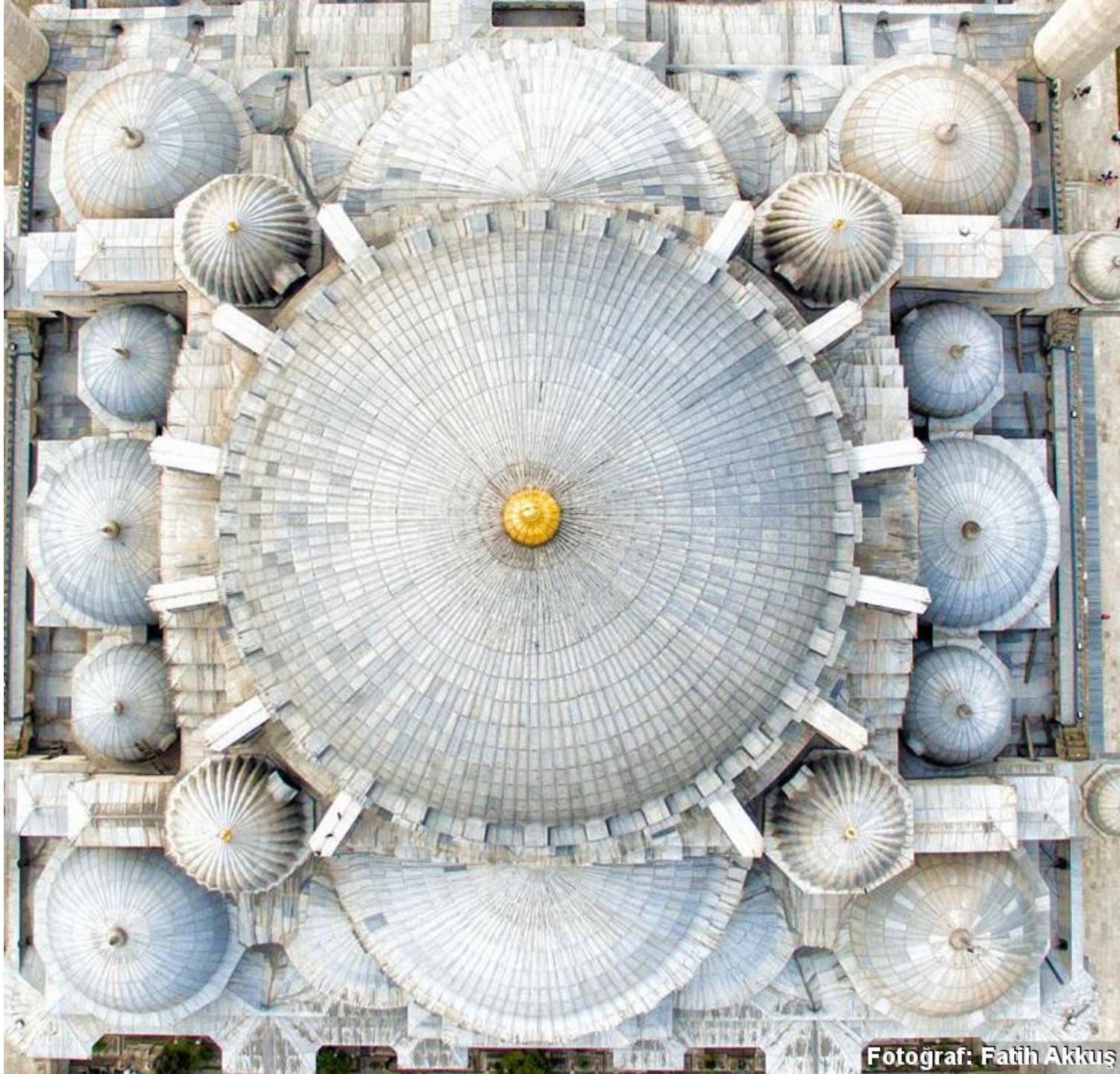
Selimiye Camisinin Üç Girişli Minareleri

“Toplam dört minareden ikisinin üçer merdiveni var, çıkanlar birbirini görmezler. 1. merdiven birinci şerefeye, 2. merdiven ilk iki şerefeye, 3. merdiven ise her üç şerefeye çıkar.”

Mimar Sinan.

Kubbenin
kaynađı,
Türk
çadırı ve
gök
kubbeyi
temsil
eden Türk
kubbesidir
(*topak ev*).
(*Süleymaniye
Cami Kubbesi*).

Fotoğraf: Fatih Akkus

Büyük camilere mutlaka ta  (cümle) kapısından giriniz. Çünkü ta  kapısı, caminin bütünü hakkında fikir verir (*Süleymaniye Cami ta  kapısı*).

Ta  Kapı

Eski insanlar, suyun insan üzerindeki olumlu etkisini ibadet mekânlarında da kullanmışlardır.

Şadırvan

Bursa Ulu Cami

Birer **açık hava camisi** olan namazgâhlar, genellikle abdest almak için bir çeşme veya kuyu ile birlikte yapılırdı. Buralarda yolcular ve halk da vakit veya teravih namazlarını yaz aylarında ferah bir şekilde kılabilirlerdi.

Namazgâh

İslam medeniyeti, bir su medeniyeti olarak da adlandırılır. Osmanlıda çeşme ve sebil yaptırmak, sevap kazanma amacını da aşarak bir zevk ve başlı başına bir estetik gayeydi.

Çeşmeler

Tophane Meydan Çeşmesi

Sebillerde yoldan gelip geçenlere soėuk menba
(*kaynak*) suyu; cuma, kandil ve bayram
günlerinde
ise bal ve
ėerbetler
ikram
edilirdi.

skdar Yeni Valide Camisi

Hamam

Hamam, bir bölge fethedildiğinde veya yeni bir yerleşim yeri kurulduğunda ilk inşa edilen yapıdır *(Orhan Yılmazkaya, Türk Hamamı, 13-17)*. Çünkü gusül abdesti alması gereken bir kişi, mesela bir camiye inşa edemezdi!

II. Bayezid Hamamı. İstanbul

Divriği Ulu Caminin kapısındaki gölgedeki kişi, ilk etapta bakıyor, ikincisinde kitap okuyor, üçüncü durumda namaz kılıyor ve dördüncüsünde ise kadına dönüşüyor. Bu durum tesadüfi değil.

Sivas Divriği Ulu Camiindeki Gölgeler

Çünkü 1228 yılında
tamamlanan camiyi
inşa eden mimar ve
ustalar, binayı
yapmadan önce 2
yıl boyunca güneşin
doğuşundan
batışına, yıldızların
çıkışından
kayboluşlarına
kadar hepsini
hesaplamışlardır

*(Anadolu Ajansı, 31 Ağustos 2011,
113851).*

Süleymaniye Camii İs Odası

Mimar Sinan, 1550-1557 yılları arasında inşa ettiği Süleymaniye Camisinin 275 kandil ve mihrabın yanındaki 2 dev mumdan çıkan isin kubbeyi simsiyah yaparak kirletmemesi için orta kapının üstüne bir oda tasarladı.

Belirlenen yerlere belirli açılarda açılan büyük delikler, vantilatör gibi işlev görerek kandillerden çıkan isi, hava akımıyla sürükleyerek o odaya taşıdılar. Odacığın duvarlarına yapışarak kazınan isler, dönemin en kaliteli mürekkebi olarak damıtıldı ve Kur'an ile önemli evraklarda kullanıldı.

Şemsi Paşa (Kuşkonmaz) Camii

Şemsi Ahmed Paşa, Mimar Sinan'dan, kuşların konup camiyi kirletemeyecekleri bir cami yapmasını istemiş. Mimar Sinan camiyi, kuzey-güney rüzgârlarının kesiştiği noktada yaptığı için kuşlar konmaz. Cami halk arasında bu nedenle kuşkonmaz cami olarak bilinmektedir.

Sabancı Camisinin (Adana) İlginç Özellikleri

- 6 minare: İmanın altı şartı
- Ana mekândaki 5 normal kubbe: İslam'ın 5 şartı
- Minberdeki 23 basamak: Kur'an'ın 23 yılda inmiş olması
- Caminin 8 ana giriş kapısı: 8 cennet kapısı
- 32 metrelik ana kubbe çapı: 32 farz

- 6 minaredeki toplam 16 şerefe: Tarih boyunca kurulmuş 16 Türk devleti
- Toplam 33 kubbe: Sühâneke, Elhamdülillah ve Allahü Ekber'i ayrı ayrı 33 defa tekrarı

- Şadırvan'ın bulunduğu avludaki 28 kubbe: Kur'an'da adı geçen **28 peygamber**
- 99 metre uzunluğundaki minare: **Esmâü'l-Hüsna**
- 54 metre olan ana kubbenin yüksekliği: **54 farz**
- Ana kubbeyi taşıyan 8 fil ayağı: **Allah'ın subuti sıfatları**

Kubbetu'l-Hazne

Şam Ümeyye Camii'nde küçük bir kapısı bulunan **Kubbetu'l-Hazne**, devletin hazinesinin muhafaza edildiği **Beytü'l-Mal** vazifesi görmekteydi. İlk devirlerde hazine, güvenilir olması sebebiyle şehrin ulu camiinde muhafaza edilirdi

(Prof.Dr. Nusret Çam, *İslam'da Sanat Sanatta İslam*, 176).

Kâbe Ölçülerindeki Tek Cami: İsmail Ağa Camii

1723'de Osmanlı'nın 56. Şeyhülislamı Ebu İshak İsmail Efendi'nin yaptırdığı İstanbul Fatih'teki İsmail Ağa Camii'nin ölçüleri, en, boy ve yükseklik olarak Kâbe'nin ebatları ile birebir örtüşmektedir.

Kudüs Fatihii **Ubeyde ibn Cerrah**'in daveti üzerine uzun çöl yolculuğundan sonra 638 yılında şehre gelen halife **Hız. Ömer**, bir ara gayrimüslim liderlerle de görüştü. Namaz vakti girince ruhbanlar ona namazını, ziyaret etmekte olduğı **Kutsal Mezar Kilisesi**'nde kılabileceğini söylediler.

**Seyyid
Ömer
Camii**

Fakat Hz. Ömer, “Eğer ben böyle yaparsam gelecek nesiller, halifenin namaz kıldığı bu kiliseyi camiye çevirebilirler.” diyerek ileride bir arazi üzerinde namazını kılıp döndü. Seyyid Ömer Camii işte onun namaz kıldığı mekân üzerine inşa edilmiştir.

Muvakkithane, muvakkitlerin yani vakti tespit edenlerin çeşitli aletlerle namaz vaktini belirlediği, gözlem yaparak zamanı tespit ettikleri mekândır.

Muvakkithane

Ayasofya
Muvakkithanesi

Beylerbeyi Hamid-i Evvel
Camisi Muvakkithanesi

Güneş Saatleri

Fatih
Camisi

AYLARA GÖRE GÖLGE DÜŞÜMÜYLE
ÖĞLE - İKİNDİ VAKİTLERİ

Üsküdar Mihrimah Sultan Camisi

Maksure-Hünkâr Mahfili

Hükümet merkezi olan şehirlerin büyük camilerinde hükümdarların güvenlik gerekçesiyle namaz kıldıkları ayrı bölmeye maksure veya hünkâr mahfili denir. Camilerde hünkâr mahfili yanında müezzin ve kadınlar mahfili de bulunmaktadır *(Ayasofya Cami Hünkâr ve Müezzin Mahfilleri)*.

Kapıdaki Zincir

Sultanahmet Camisi'nin giriş kapılarına, mabede saygısızlık sayıldığı için binek hayvanının sırtında girilmemesi amacıyla zincirler asılmıştır.

Camilerde, köprü ayaklarında, evlerde bulunan kuş evleri, atalarımızın hayvan sevgisinin ne boyutta olduğunu güzel bir göstergesidir.

Kuş Evleri (Kuş Köşkleri)

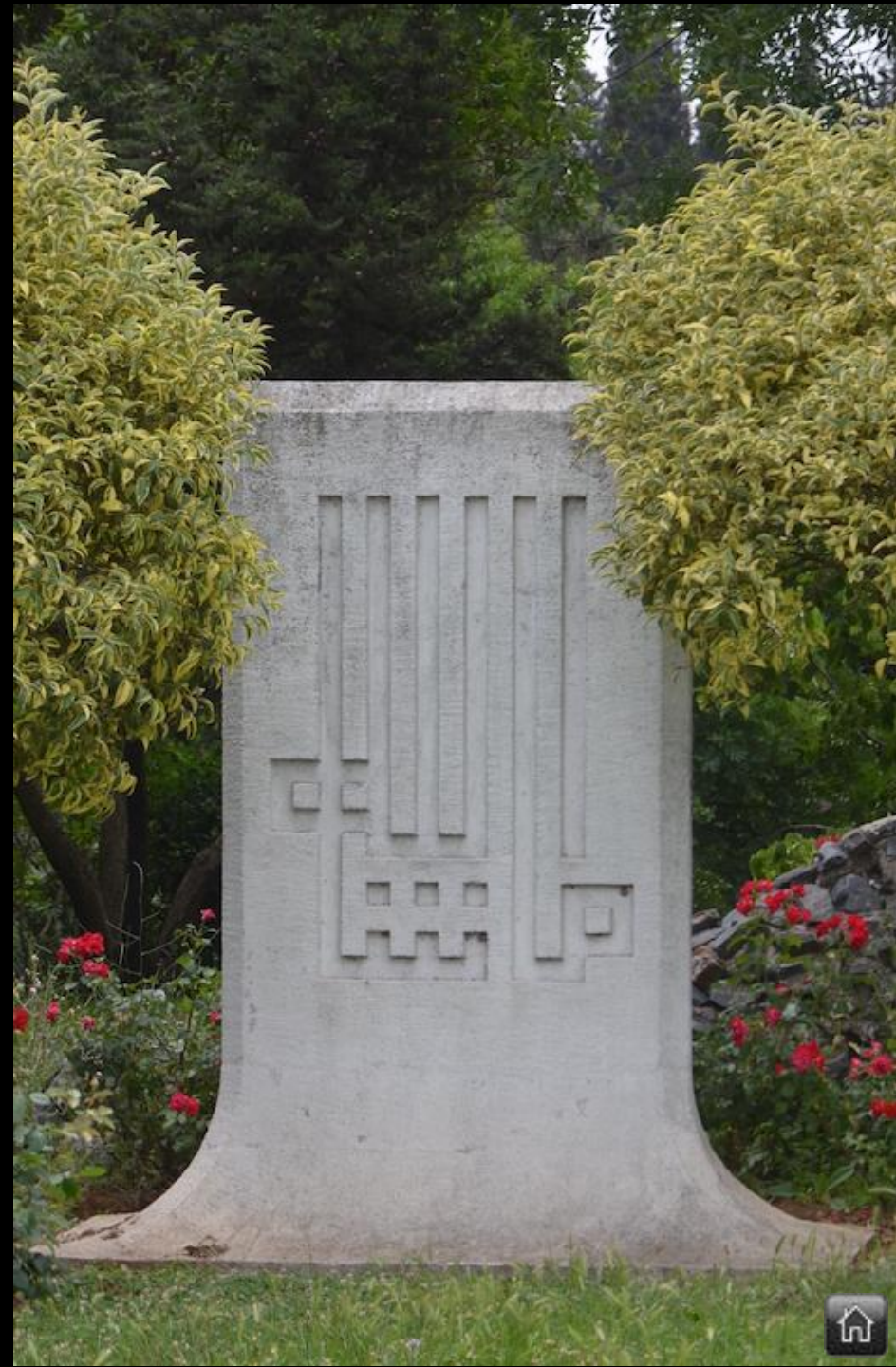
Üsküdar
Yeni Valide
Camisi

Üsküdar
Ayazma
Camisi

Kültürümüzde bir Őeyi
nazardan korumak için
ona **MaŐaallah** yazılı
yazılar asmak bir
gelenektir. İstanbul 15
Temmuz Őehitler
(BoĐaziçi) Köprüsü
Anadolu Yakası
ayaĐındaki MaŐallah
Kitabesi (*Karayolları
binasının bahçesinde*).

Tarih düşürmede, ebced alfabesindeki her harfin bir rakama karşılık olması özelliğinden faydalanılır. Herhangi bir olayın, hesaplandığında o olayın meydana geldiğı yılı verecek şekilde bir kelime, bir cümle, bir mısra veya bir beyit söylemeye denir.

Tarih Düşürme

Tarih düşürmeye örnek olarak Sultan III. Ahmet
Çeşmesi verilebilir. Çeşmenin kitabesindeki “Aç
besmeleyle iç suyu Han Ahmed’e eyle dua”nın
ebced değeri hicri 1144, yani miladi 1728’dir

(Prof.Dr. İsmail Yakıt, *Türk İslam Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme*, s. 42-43, 62).

اَحْمَدُ بْنُ اَبِي اَسَدٍ
صَوَّرَ هَذَا الْفَيْلِ
عَامَ ١١٤٤

Kaynakça

- Çakıroğlu, Birgül, Engin, Nihan, “**Dini İnanışların Mimariye Etkisi,**” Dini Araştırmalar Derg., 2014, XVII, sayı: 44, s, 67-94.
- Çam, Nusret, **İslam'da Sanat Sanatta İslam**, 2. bsk., Akçağ Yay., Ankara 1997.
- Sarıçam, İbrahim - Erşahin, Seyfettin, **İslam Medeniyet Tarihi**, 4. bsk., Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 2014.
- Yakıt, İsmail, **Türk İslam Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme**, Ötüken Neşr., İstanbul 1992.
- Yıldırım, Mustafa, **İslam Sanatı ve Estetiğinin Temelleri**, Palet Yay., Konya Mart 2011.

